

УДК 342.9

Альона Сергіївна БАХАЄВА,

кандидат юридичних наук,

викладач кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6498-2213>

СЛУЖБОВІ СОБАКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ (ЗГІДНО З ЧИННИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ) ПОШУКУ БЕЗВІСТИ ЗНИКЛИХ ДІТЕЙ

Кожного року 25 травня у світі відзначають Міжнародний день зниклих безвісті дітей, метою якого є акцентування уваги батьків, правоохоронних органів та суспільства в цілому на

необхідності посилення заходів, спрямованих на захист дітей. Сумна статистика свідчить про те, що з кожним роком звернень щодо зникнення дітей стає дедалі більше, проте більшість із них, шляхом плідної співпраці правоохоронних органів та громадськості, розшукується протягом двадцяти чотирьох годин. За інформацією Національної поліції України, у 2020 році поліцейські розшукали майже всіх зниклих дітей – 14 659 [1], однак згідно даних, розміщених на офіційному сайті Всеукраїнської громадської організації «Магнолія», місце перебування 32 дітей наразі не встановлено [2].

До розшуку неповнолітніх залучаються різні підрозділи Національної поліції: працівники оперативних підрозділів кримінальної поліції, ювєнальної превенції, слідчих підрозділів, дільничні офіцери поліції, а за необхідності – допоміжні сили, до яких входять і представники громадськості.

Дані щодо безвісті зниклої дитини вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань та кваліфікуються за статтею 115 Кримінального Кодексу України (умисне вбивство). Якщо місце знаходження дитини не було встановлено протягом 24 годин – заводитьися оперативно-розшукова справа.

У випадках, коли зниклою є дитина, особливо малолітня, правоохоронним органам необхідно докладати максимум зусиль для того, щоб встановити місце знаходження неповнолітнього у найкоротший термін. Чим довше тривають пошуки – тим вищий ризик настання негативних наслідків, що може коштувати дині життя.

Підсумовуючи все зазначене вище необхідно наголосити на ефективності застосування «цифрових інструментів пошуку» як от соціальні мережі чи ЗМІ, які, зважаючи на специфіку функціонування, охоплюють широку аудиторію та здатні оперативно розповсюджувати відповідну інформацію в межах великої території. Зі свого боку використання соціальних мереж і інформаційна співпраця з ЗМІ дає можливість отримати унікальні дані, від яких часто залежить успішність «пошукових операцій».

Окремо слід відзначити ефективність залучення (використання, застосування) під час таких операцій службових собак, які завдяки своїм природними особливостям нюху здатні взяти слід навіть тих, хто зник у великому місті, лісі, або горах. Як зазначають кінологи, залучення службових собак суттєво скорочує час проведення пошукової роботи, що безумовно підвищує шанс знайти людей живими та не ушкодженими. До того ж, собака з більшою вірогідністю може подолати недоступні для людини або техніки місця.

Проте, досить часто можливість залучення кінологічних підрозділів до пошуку безвісті зниклих осіб правоохоронними

органами ігнорується, на нашу думку, в тому числі й через деякі неточності чинного законодавства.

Так, алгоритмом орієнтовних невідкладних дій працівника чергової служби у разі розшуку дітей, викладеним у розділі XXVII Додатку 1 до Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції, не передбачено залучення представників кінологічної служби. Що стосується алгоритмів дій у разі виникнення інших подій, то у вищезазначеному нормативно-правовому акті наголошено на необхідності залучення кінолога зі службовим собакою. Зокрема, у разі убивства, виявлення трупа, розбою або грабежу, терористичного акту або злочину із застосуванням вибухівки, згвалтування, заподіяння тілесного ушкодження [3].

Окрім цього, у Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, затвердженої наказом МВС України від 19.12.2017 № 1044, також серед переліку заходів, направлених на встановлення місцезнаходження дитини, яка безвісти зникла, залучення кінологічних підрозділів прямо не передбачено.

Службові собаки відносяться до спеціальних засобів Національної поліції, підстави застосування яких передбачені чинним законодавством України. Так, згідно пункту 12 частини 3 статті 45 Закону України «Про Національну поліцію» службовий собака застосовується для патрулювання; переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення; під час конвоювання (доставлення) затриманої або заарештованої особи; для відбиття нападу на особу та/або поліцейського [4]. Під перелічені випадки, у яких може бути застосований службовий собака, розшук безвісти зниклих осіб (дітей) не підпадає.

У разі зникнення дитини рішення про доцільність залучення кінологічної служби приймає слідчий, який є старшим слідчо-оперативної групи, проте досить часто такою можливістю нехтують. У свою чергу, кінологи не мають можливості самостійно ініціювати залучення службової собаки через те, що можуть просто не володіти інформацією про зникнення дитини.

В результаті викладеного вище необхідно підкреслити доцільність актуалізації напрямку вдосконалення нормативно-правової бази у сфері кінологічного забезпечення Національної поліції України.

Список бібліографічних посилань: 1. 25 травня - Міжнародний день зниклих безвісти дітей. URL: <https://ombudsman.gov.ua/ua/all-news/pr/m%D1%96zhnarodnij-den-zniklix-bezv%D1%96sti-d%>

D1%96tej/ (дата звернення: 31.10.2021). 2. Зниклі діти України. Служба Розшуку Дітей : веб-сайт. URL: <https://missingchildren.org.ua/index.php/uk/base-missing-children>. 3. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : наказ МВС України від 27.04.2020 № 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text>. 4. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#n377>.